

شناسایی عوامل ارتقاء سیاست های صداقت علمی دانشجویان وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

تاریخ دریافت: ۹۹/۰۵/۱۵ - تاریخ پذیرش: ۹۹/۰۸/۲۰

خلاصه

مقدمه: یکی از چالش های قرن بیست و یکم در جوامع پیشرفته، به عرصه اخلاق و پابندی به اصول آن اختصاص دارد بنابراین؛ هدف این پژوهش شناسایی عوامل ارتقاء صداقت علمی دانشجویان وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و بررسی رویکرد مقالات در این حوزه می باشد.

روش کار: روش پژوهش تحلیل محتوای کیفی و تحلیل اسنادی است. جامعه آماری پژوهش؛ شامل مقالات مرتبط با صداقت علمی دانشجویان وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی می باشد. تعداد ۱۸ مقاله مربوط به سالهای ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۹، با استفاده از روش نمونه گیری هدفمند، موارد مطلوب انتخاب شده اند.

نتایج: نتایج تحقیق نشان داد که شاخص های مرتبط با ارتقاء صداقت علمی به تعداد ۱۴۷ شاخص شناسایی شد، سپس با ادغام مفاهیم مشترک در ۱۱ مقوله فرعی طبقه بندی شدند.

نتیجه گیری: به نظر می رسد که رویکرد اکثریت تحقیقات در حوزه صداقت علمی از نوع کمی بوده و عمدتاً از طریق پرسشنامه اطلاعات خود را گردآوری کرده اند.

کلمات کلیدی: صداقت علمی، دانشجویان، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

محمد رضا نعمتی^۱

حمیده رشادت جو^{۲*}

حمیدرضا آراسته^۳

^۱ دانشجوی دکتری تخصصی رشته مدیریت آموزش عالی، گروه مدیریت آموزش عالی، دانشکده مدیریت و اقتصاد،

واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

^۲ دانشیار، دکتری تخصصی رشته مدیریت آموزش عالی، دانشکده مدیریت و اقتصاد، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه

آزاد اسلامی، تهران، ایران (نویسنده مسئول)

^۳ استاد، دکتری تخصصی رشته مدیریت آموزش عالی، دانشکده مدیریت، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران

Email:

reshadatjooamideh@gmail.com

مقدمه

یکی از چالش های قرن بیست و یکم در جوامع پیشرفته، به عرصه اخلاق و پابندی به اصول آن اختصاص دارد. که این امر در حوزه ی آموزش و پژوهش به عنوان یکی از ارکان مهم، برای حفظ و توسعه ی منزلت علم و دانشمندان مورد توجه قرار گرفته است (۱). یکی از عواملی که امکان رقابت سالم در محیط های علمی را از بین می برد عدم صداقت علمی است که از آفت های هر نظام آموزشی محسوب می شود و بیشترین آسیب را به رشد و توسعه علمی کشور وارد می سازد و فرایند تحصیل را، هم از لحاظ آموزشی و هم از لحاظ پژوهشی مورد تهدید قرار می دهد (۲) که یکی از رسالت های مهم آموزش عالی این است که دانشجویان را به استاندارد های اخلاقی مرتبط با حرفه شان و روشهای مرتبط با آن مسلط نماید. در واقع آموزش اخلاق علمی و اخلاق حرفه ای یک بخش مهم صلاحیت و رسالت دانشگاهها می باشد (۳). و آن به این مفهوم است که دانشگاهها بایستی در ترویج رفتارهای اخلاقی (در بین کنشگران دانشگاهی) پیشتاز و فعال باشند (۴)؛ چرا که دانشجویان دانشگاهها، با همکاری اعضای هیات علمی، با انجام پژوهش در حیطه های تخصصی خود، آموزش عالی را در تولید علم یاری می کنند؛ که هدف از تولید علم کشف واقعیات و بهبود وضع انسان است؛ حال اگر این عمل با ابزارهای غیر اخلاقی و ناروا و نامتعارف آمیخته گردد، منجر به فساد علمی شده و با هدف تولید علم سازگاری ندارد و بر کسی پوشیده نیست که تمام این پدیده ها بی فایده، بی معنی، غیر اخلاقی و ممنوع است (۵)؛ غافل از آنکه همه ما وقتی وارد جامعه دانشگاهی می شویم به صورت نوشته یا نانوشته، متعهد می شویم که با صداقت به تولید علم بپردازیم تا دانش تراکمی ممکن شود. اما متأسفانه در این دو سه دهه ی اخیر تجاربی در جامعه دانشگاهی در حال رخ دادن است که این تجارب حاکی از آن است که صداقت علمی و تولید علم، به اتفاق هم معادله ای را نمی سازند که اولی با دومی جمع شود.

بر این اساس می توان تصریح کرد که در عصر حاضر ارتقاء مداوم کیفیت علم، دانشگاه و آموزش عالی مستلزم توسعه ی درون زای فرهنگ صداقت علمی است که به نوبه ی خود نیازمند خود تنظیمی و التزام به کیفیت در میان دانشجویان آموزش عالی است. هر چه آموزش عالی بیشتر محل توجه واقع شود؛ حساسیت نسبت به اعتبار، و تضمین کیفیت آن مخصوصاً در حوزه آموزش و پژوهش نیز افزایش می یابد. با اینکه، در بسیاری از کشور های پیشرفته جهان،

مانند آمریکا، بریتانیا، کانادا مطالعات بسیار گسترده ای در زمینه صداقت علمی و مولفه های مرتبط با آن صورت گرفته؛ اما در کشورهای آسیایی متأسفانه زیاد به این موضوع پرداخته نشده است (۶) ولی باز؛ عدم صداقت علمی، به چالشی بسیار مهم و طویل المدت در آموزش عالی تبدیل گشته که وجود آن در مطالعات بسیاری به اثبات رسیده است و از موضوعات بسیار مهمی است که در آموزش عالی جریان داشته، و فرایند تحصیلی را، هم از لحاظ آموزشی و هم از لحاظ پژوهشی مورد تهدید قرار می دهد (۲).

مارتین سون و همکاران (۷) با بررسی ۳۲۴۷ فقره از مقاله های پذیرفته شده توسط کمیته پژوهشی وجود حداقلی از مسائل غیر اخلاقی و غیر علمی را در آن یاد آور شده اند.

اسلامیان (۸) مولفه ها و نشانگرهای اخلاق پژوهشی را در پژوهش خود واکاوی و شناسایی نموده است بر اساس نتایج تحقیق ۳ مولفه و برای هر مولفه نشانگرهایی برای اخلاق پژوهش مطرح نموده که مولفه ها عبارتند از: اصول اخلاقی پژوهشگر و مولفه های مربوط به آن؛ مولفه های اخلاقی مرتبط با شرکت کنندگان و موارد مرتبط با آن؛ اصول اخلاقی مرتبط با انتشار نتایج پژوهش و موارد مرتبط با آن.

افقی (۹) در تحقیق خود تقلب را از دیدگاه استادان و کارشناسان مسئول آموزش مورد بررسی قرار داده و به این نتیجه رسیده است که عدم تسلط بر موضوع درسی، کوتاهی در انجام تکالیف دانشجویان، عدم آمادگی برای امتحان، عدم اجرای قوانین و مقررات، نداشتن انگیزه کافی، فضای جلسه امتحانی، نبودن بلوغ اجتماعی کافی در دانشجویان، مدرک گرایی، بزرگ نمایی کاذب نمرات امتحانی از عوامل تاثیر گذار بر گرایش به تقلب در میان دانشجویان می باشد.

همتی علمدار (۱۰) در تحقیق خود با عنوان عوامل موثر بر سرقت علمی دانشجویان به این نتیجه رسیدند که فقدان خود کارآمدی دانشجویان، مدرک گرایی، فقدان آموزش مناسب در رابطه با سرقت علمی، نداشتن ترس از تنبیه و مواخذه، میانگین نمره سایر دانشجویان، همچنین نبود قوانین و ساز و کار مناسب برای برخورد با سرقت علمی، وجود فضای الکترونیکی و مجازی از مهمترین عوامل اثر گذار بر سرقت علمی هستند.

آهنچیان (۱۱) با هدف شناسایی «عوامل موثر بر بروز تقلب در امتحانات»، پژوهشی را انجام داده و از تجزیه و تحلیل مجموع داده ها ۵ مولفه استخراج کرده است که می تواند تجارب دانشجویان تحصیلات تکمیلی از پدیده تقلب در امتحانات را به تصویر بکشد که

شناسایی عوامل ارتقاء سیاست های صداقت علمی دانشجویان وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی پردازد.

روش کار

روش پژوهش مورد استفاده در این تحقیق روش تحلیل محتوای کیفی از نوع تحلیل اسنادی است این تحقیق از نظر ماهیت پژوهش توصیفی تحلیلی است و از نظر هدف در حیطه پژوهش های کاربردی طبقه بندی می شود.

جامعه آماری پژوهش شامل مقالات پژوهشی مرتبط با صداقت علمی دانشجویان وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی است. با توجه به هدف پژوهش طبق جدول شماره ۱ در مجموع ۱۸ مقاله پژوهشی در دوره زمانی ۱۰ ساله (۱۳۹۸-۱۳۸۸) به عنوان نمونه پژوهش انتخاب شد. در انتخاب مقالات از روش نمونه گیری هدفمند مورد مطلوب و در دسترس استفاده شد، زیرا به صورت هدفدار به دنبال اسنادی بودیم که بیشترین اطلاعات را در مورد عوامل موثر بر صداقت علمی در وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی را داشته باشد.

پس از انتخاب مقالات پژوهشی، فرآیند تحلیل داده کیفی آغاز شد به منظور تحلیل داده های کیفی حاصل از تحلیل اسناد پژوهشی از کد گذاری باز و کد گذاری محوری استفاده شد در مرحله اول (کدگذاری باز) از طریق مرور داده های کیفی حاصل از تحلیل اسناد پژوهشی و تحلیل جزء به جزء این اطلاعات، مفاهیم (کدهای اولیه) شناسایی شد و تمام جملات و عبارات معنا دار اسناد استخراج شد در گام بعدی (کدگذاری محوری) به هر کدام از جمله ها و داده های معنایی یک کد اختصاص داده شد.

کوربین و استراوس (۱۹۹۰) معتقد است پژوهشگر می تواند از سه منبع برای نام گذاری خود استفاده کند: مجموعه مفاهیمی که در رشته یا حوزه مربوطه وجود دارد، واژه ها و اصطلاحاتی که متخصصان حوزه مربوطه از آن استفاده می کنند و عباراتی که شرکت کنندگان در پژوهش از آنها استفاده می کنند. در این پژوهش نیز با استفاده از هر سه منبع یاد شده برای داده های به دست آمده از اسناد، کد مناسب اختصاص داده شد؛ بعد از کد گذاری تمام داده ها، بر اساس اشتراکاتی که باهم داشتند تحت یک مقوله فرعی در آمد در مرحله بعدی کد گذاری محوری) از طریق دسته بندی مقوله های فرعی نشان دهنده یک مقوله کلی تر، نسبت به تعیین مقوله های کلی تر اقدام شد مراحل کد گذاری و مقوله بندی داده ها در نمودار (۱) نمایش داده شده است.

عبارتند از: عوامل تربیتی، آموزشی، تحصیلی، اجتماعی، و محیطی. وی نتایج پژوهش را در دو مقدمه کلی و ساختاری دسته بندی کرده است که از این نظر عوامل درونی عواملی هستند که به استعداد، ادراکات، و دریافت های شخصی و همچنین محیط خانواده او مرتبط می شود. و عوامل ساختاری نیز آن دسته از عواملی هستند که از محیط اطراف بر عملکرد شخص در ارتکاب به تقلب نیرو وارد می کند. عباس زاده و همکاران (۱۲) در پژوهشی با هدف «بررسی عوامل زمینه ساز پابندی به اخلاق پژوهش» نشان دادند؛ عوامل فردی (کامروایی ارتجالی، نگرش ابزاری به پژوهش و دینداری پژوهشگران) و ساختاری (جامعه پذیری، آموزش ناقص، برخوردار نبودن از رفاه مادی، برخوردار نبودن از رفاه غیر مادی، فشار هنجارهای جامعه، یادگیری اجتماعی، کمیت محوری در آموزش عالی نظارت روشمند ضعیف، و نگرش منفی جامعه و جامعه علمی به دانشجو) مشوق پیروی نکردن از معیارهای اخلاق پژوهش است و دوکسا سروری (عادی شدن) بی هنجاری علمی به عنوان هسته مرکزی می باشد.

رستمی (۱۳) در تحقیق خود با عنوان «تعیین مولفه های تاثیر گذار بر بروز رفتارهای مغایر رفتار علمی در آموزش عالی» مولفه از مولفه های تاثیر گذار بر بروز پدیده تقلب در نظام آموزش عالی را یعنی؛ ناهنجاریهای برنامه ریزی شده؛ درونی شدن فرهنگ تقلب در بین دانشجویان؛ ضعف مدیریتی و ضابطه مند نبودن قانون برخورد با افراد متقلب و عوامل محیطی با درصد تبیین ۶۲/۸۴ واریانس کل می باشد. همچنین نتایج نشان داده که بین ارتکاب به انجام عمل و تقلب دانشجویان با سن و جنس و رشته و دوره تحصیلی رابطه معناداری وجود ندارد. این درحالی است که بین ارتکاب به انجام عمل تقلب دانشجویان با مقطع تحصیلی و معدل رابطه معناداری وجود دارد.

شرفی (۱۴) رفتار تقلب در بین دانشجویان را مورد بررسی و تحلیل قرار داده و به این نتیجه رسیده است که دانشجویان رفتارهای تقلب را در دو بعد نشان می دهند که بعد اول با عنوان نوع تقلب و بعد دوم با عنوان جدیت رفتار تقلب. از دیدگاه وی بروز بسیاری از رفتارهای تقلب تحت تاثیر رقابت قرار می گیرد.

فعلی و همکارانش (۱۵) در تحقیق خود با عنوان «نگرش و رفتار دانشجویان در زمینه سرقت علمی» نشان داد که رفتار دانشجویان در زمینه سرقت علمی در سطح نسبتا نامساعدی قرار دارد و دانشجویان که در کارگاههای آموزشی مقاله نویسی شرکت کرده اند و آنهایی که شرکت نکرده اند در خصوص سرقت علمی تفاوت معناداری وجود دارد. با توجه به مطالب ذکر شده محقق درصدد است تا به

جدول ۱. عناوین مقالات پژوهشی و نام مجلات علمی منتخب را نشان می دهد.

عنوان مقاله پژوهشی	نام مجله	پژوهشگران
جعل و تحریف داده‌ها	مجله دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان	محسن رضائیان ۱۳۹۰
اخلاق انتشار	مجله دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان	محسن رضائیان ۱۳۸۸
چرا مقالات زیست پزشکی ایرانیان باز پس گرفته می شوند؟	مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی یزد	رسول معصومی ، علیرضا امان الهی ۱۳۹۷
نگرش و رفتار دانشجویان دانشکده کشاورزی دانشگاه تربیت مدرس در زمینه سرقت علمی	پژوهش و برنامه ریزی آموزش عالی	سعید فعلی، نگین بیگلری، غلامرضا پزشکی راد ۱۳۹۱
شناسایی و اولویت بندی عوامل موثر بر سرقت علمی دانشجویان	پژوهش و برنامه ریزی در آموزش عالی	بی بی عشرت زمانی، سید امین عظیمی، نسیم سلیمانی ۱۳۹۲
تعیین مولفه های تاثیر گذار بر بروز رفتارهای مغایر رفتار علمی در آموزش عالی	انجمن آموزش عالی ایران	فرحناز رستمی، کیومرث زر افشانی، مهسا سعد ونندی ۱۳۹۲
تحلیل رفتار تقلب در بین دانشجویان	پژوهش و برنامه ریزی در آموزش عالی	لیدا شرفی، امیر حسین علی بیگی ۱۳۹۲
بررسی ادراکات دانشجویان کارشناسی ارشد از سیاستها و اقدامات درستکاری تحصیلی دانشگاه و میزان تخلفات تحصیلی	پژوهش و برنامه ریزی در آموزش عالی	محمدرضا شهبازی، مریم مالکی، پرویز ساکتی ۱۳۹۲
اخلاق در فرآیند پژوهش	اخلاق در علوم و فناوری	یعقوب مهارتی، الهام برومند، هدیه لقمانی ۱۳۹۳
شیوه های متداول تقلب در آزمونهای بین دانشجویان و ارائه راهکارهای مدیریت و کنترل	نامه آموزش عالی	فرحناز رستمی، کیومرث زرافشان، مهسا سعدونندی ۱۳۹۳
عوامل موثر بر تقلب دانشجویان در آزمونهای دانشگاهی	پژوهش و برنامه ریزی آموزش عالی	سعید فعلی، سعید صفریپور، سلیمان رسولی آذر ۱۳۹۳
نقش ادراک از جهت گیری هدفی والدین، ناهماهنگی خانه و دانشگاه و فضای محل زندگی در رفتار تقلب تحصیلی دانشجویان	آموزش و ارزشیابی	ابوالفضل فرید ۱۳۹۵
مقایسه تقلب در امتحانات با کاغذ و بدون کاغذ در دانشگاه پیام نور	نامه آموزش عالی	حسین زارع، اسماعیل صفری ۱۳۹۴
عوامل زمینه ساز پابندی به اخلاق پژوهش در میان دانشجویان تحصیلات تکمیلی	پژوهش و برنامه ریزی در آموزش عالی	محمد عباس زاده، حسین بنی فاطمه، محمدباقر علیزاده اقدم ۹۵
پدیدار شناختی تقلب در امتحانات تجارب زیسته دانشجویان کارشناسی ارشد	پژوهش و برنامه ریزی در آموزش عالی	محمدرضا آهنچیان، مجتبی حسینی، ۱۳۹۵

مقایسه رفتار سرقت علمی و عوامل موثر بر سرقت علمی در دانشجویان استعداد درخشان و سایر دانشجویان	نامه آموزش عالی	قربان همتی علمدار، ستار شجاعی، قاسم سلیمی ۱۳۹۶
تقلب یا تخلف دانشجویان از دیدگاه استادان و کارشناسان مسئول آموزش	آموزش عالی ایران	نادر افقی، عباس صادقی، محمدحسین بناپور حمیدی ۱۳۹۶
شناسایی مولفه ها و نشانگرهای اخلاقی پژوهش در آموزش عالی و واکاوی آنها در منابع روش تحقیق	نامه آموزش عالی	حسین اسلامیان، مرتضی مرادی دولیسکانی

نمودار ۱. مراحل کد گذاری و مقوله بندی داده ها

خوانی نداشته باشد. بطور مثال ممکن است از نظر گرد آوری داده ها هم از پرسش نامه و هم از مصاحبه استفاده شده باشد. جدول ۲ رویکرد های پژوهش و نوع ابزار گرد آوری داده های مقالات را نشان می دهد.

با توجه به تحلیل جدول ۲ می توان عنوان کرد رویکرد پژوهشی در مقالات مورد بررسی به میزان ۶۶٪ از مطالعات انجام یافته دارای رویکرد کمی؛ ۳۳٪ از مطالعات به رویکرد کیفی اختصاص دارد. بنابراین رویکر غالب در پژوهش های مورد بررسی عمدتاً رویکرد کمی است.

از جدول ۲ چنین استنباط می شود که ۲۰٪ مقالات مورد بررسی با فراوانی ۳ از روش مصاحبه؛ ۶۶٪ با فراوانی ۱۰ از ابزار پرسشنامه؛ و ۱۳٪ با فراوانی ۲ از ابزار تحلیل اسناد استفاده کرده اند. از این رو می توان گفت پرسشنامه بر مبنای رویکرد کمی یکی از ابزارهای غالب جمع آوری داده ها می باشد.

در مرحله اول کدگذاری باز از طریق تحلیل محتوای اسناد پژوهشی کد های مرتبط با شاخص های ارزیابی ارتقاء صداقت علمی به تعداد ۲۲۰ مفهوم (شاخص) شناسایی شد. در مرحله دوم کدگذاری باز، مفاهیم و مقوله های مشابه و مشترک از طریق تحلیل مقایسه ای در یکدیگر ادغام شدند بر این اساس مفاهیم در ۱۴۷ شاخص مورد باز بینی و شناسایی قرار گرفت؛ تمام مفاهیم شناسایی شده در ۱۱ مولفه کلی تر طبقه بندی شدند که در جدول های ۳ تا ۶ بر اساس فراوانی نشان داده شده است.

در تحلیل داده ها از روش آمار توصیفی مانند دسته بندی داده ها بر حسب توزیع فراوانی، درصد فراوانی، رسم جدولها و نمودارها استفاده شده است.

در رابطه با روایی بخشی به کد گذاری ها دستور العمل کد گذاری تدوین شده در اختیار پنج نفر از استادان متخصص قرار گرفت. بعد از دریافت نظرات آنها اصلاحات لازم انجام شد. جهت اطمینان از پایایی پژوهش، از دو نفر به عنوان کد گذار استفاده شد. سپس ضریب پایایی با استفاده از فرمول ویلیام اسکات^۱ ۹۱٪ محاسبه شد. با توجه به اینکه ضریب مقدار پایایی بدست آمده بیشتر از ۷۵ است می توان ادعا نمود که پایایی پژوهش حاضر در سطح بسیار خوب و قابل قبول است.

نتایج

اطلاعات مربوط به وزن رت ها قبل و بعد از دوره مداخله در جدول ۲ ارائه شده است.

الف: یافته های مربوط به تحلیل رویکرد های پژوهش و ابزار گرد آوری:

مقاله های مورد بررسی از نظر رویکرد پژوهشی در سه دسته کمی، کیفی و ترکیبی و از نظر ابزار گرد آوری داده ها در سه دسته پرسشنامه، مصاحبه و تحلیل اسناد و مدارک دسته بندی شدند. لازم به ذکر است که برخی از مقاله ها ممکن است که هر حیطه و چند دسته را شامل شوند. به همین دلیل حجم آن حیطه با تعدا مقاله ها هم

^۱ . William scott

مقوله های کلی در ۴ دسته ۱- عوامل آموزشی ۲- عوامل پژوهشی ۳- عوامل حرفه ای ۴- عوامل زمینه ساز طبقه بندی و نام گذاری شدند ۱۱ مقوله فرعی به دست آمده از تحقیق حاضر در جدول های ۳ تا ۶ با قید فراوانی و اولویت ذکر شده است.

در مرحله کد گذاری محوری برای تعیین مقوله های کلی تر؛ بار دیگر تحلیل مقایسه ای داده ها انجام گرفت. بدین صورت داده های کد گذاری شده فرعی در مرحله قبل با یکدیگر مقایسه شدند و مقوله هایی که باهم تناسب داشتند در یک مقوله کلی تر طبقه بندی شدند.

جدول ۲. مقایسه رویکردهای پژوهش و ابزار گرد آوری داده های مقالات تحلیل شده

اولویت	مقوله فرعی		کیفی		آمیخته		مصاحبه		پرسش نامه		تحلیل اسناد	
	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی
--	۱۰	۶۶/۷	۵	۳۳/۳	--	--	۳	۲۰	۱۰	۶۶/۷	۲	۱۳/۳

جدول ۳. عوامل آموزشی موثر بر ارتقاء صداقت علمی دانشجویان

اولویت	درصد	فراوانی	پژوهشگران	مقوله فرعی
۱	۲۰	۳	۱۳۹۵- شرفی و همکاران ۱۳۹۲- رستمی و همکاران	ارزشیابی
۲	۱۳/۳۳	۲	۱۳۹۵- رستمی و همکاران ۱۳۹۲- آهنجیان	محتوای آموزشی
۳	۱۳/۳۳	۲	۱۳۹۱- افقی و همکاران ۱۳۹۶	توانایی های آموزشی

فراوانی اهمیت زیادی را در ارتقاء صداقت علمی دانشجویان دارد که پژوهشگران این مولفه را مورد توجه خود قرار داده اند. در بین سایر عوامل با فراوانی کمتر عوامل محتوا و توانایی های آموزشی با ۱۳/۳۳٪ در اولویت های بعدی قرار گرفته اند.

جدول فوق نتایج کدگذاری و تحلیل محتوا، عوامل آموزشی موثر بر ارتقاء صداقت علمی دانشجویان را نشان می دهد این عوامل شامل ارزشیابی ۲۰٪، محتوای آموزشی ۱۳/۳۳٪ و توانایی های آموزشی ۱۳/۳۳٪ می باشد. در بین عوامل آموزشی ارزشیابی با داشتن بیشترین

جدول ۴. عوامل پژوهشی موثر بر ارتقاء صداقت علمی دانشجویان

اولویت	درصد	فراوانی	پژوهشگران	مقوله فرعی
۱	۲۰	۳	۱۳۹۸- اسلامیان و همکاران ۱۳۹۳- شرفی و همکاران ۱۳۹۲	اصول اخلاقی مرتبط با نتایج پژوهش
۲	۱۳/۳۳	۲	۱۳۹۸- اسلامیان و همکاران ۱۳۹۳- مهارتی و همکاران	اصول اخلاقی مرتبط با شرکت کنندگان
۳	۱۳/۳۳	۲	۱۳۹۸- اسلامیان و همکاران ۱۳۹۳- مهارتی و همکاران	اصول اخلاقی مرتبط با فرد پژوهشگر

توجهی برخوردار است، صداقت علمی دانشجویان بخصوص در مقاطع بالاتر که در آنها پژوهش از اهمیت زیادی برخوردار است، در گرو انجام پژوهش و نتایج مرتبط با آن است. می توان گفت صداقت علمی دانشجویان زمانی محقق خواهد شد که از لحاظ پژوهشی اصول مربوط به فرآیند پژوهش با صحت و درستی کامل انجام گیرد.

جدول ۴ عوامل پژوهشی موثر بر ارتقاء صداقت علمی دانشجویان را بر اساس اولویت و تعداد تکرار (درصد فراوانی) نشان می دهد؛ که عوامل پژوهشی شامل اصول اخلاقی مرتبط با نتایج پژوهش با ۲۰ درصد؛ اصول اخلاقی مرتبط با شرکت کنندگان ۱۳/۳۳ درصد و اصول اخلاقی مرتبط با فرد پژوهشگر با ۱۳/۳۳ درصد هستند. اصول اخلاقی مرتبط با نتایج پژوهش دارای بیشترین فراوانی در بین عوامل پژوهشی موثر بر صداقت علمی دانشجویان، از اهمیت قابل

جدول ۵. عوامل حرفه ای موثر بر ارتقاء صداقت علمی دانشجویان

مقوله فرعی	پژوهشگران	فراوانی	درصد	اولویت
انگیزه و هدف	افقی و همکاران ۱۳۹۶- آهنجیان و همکاران ۱۳۹۵- شرفی و همکاران ۱۳۹۲-	۳	۲۰	۱
مسئولیت پذیری	آهنجیان و همکاران ۱۳۹۵	۱	۶/۶۶	۲
صداقت و درستکاری	آهنجیان و همکاران ۱۳۹۵	۱	۶/۶۶	۳

است. افراد شاغل در موقعیت های حرفه ای از مهارت ها و دانش خود برای انجام کار بهره می گیرند این افراد قادر به قضاوت، اعمال مهارت ها و دانش و تصمیم گیری بر اساس دانش خود در شرایطی که عموم جامعه به دلیل نداشتن این مهارت قادر به این کار نیست، هستند. چگونگی استفاده از این مهارت در هنگام ارائه خدمات به جامعه یک مسئله اخلاقی و موضوع اخلاق حرفه ای است.

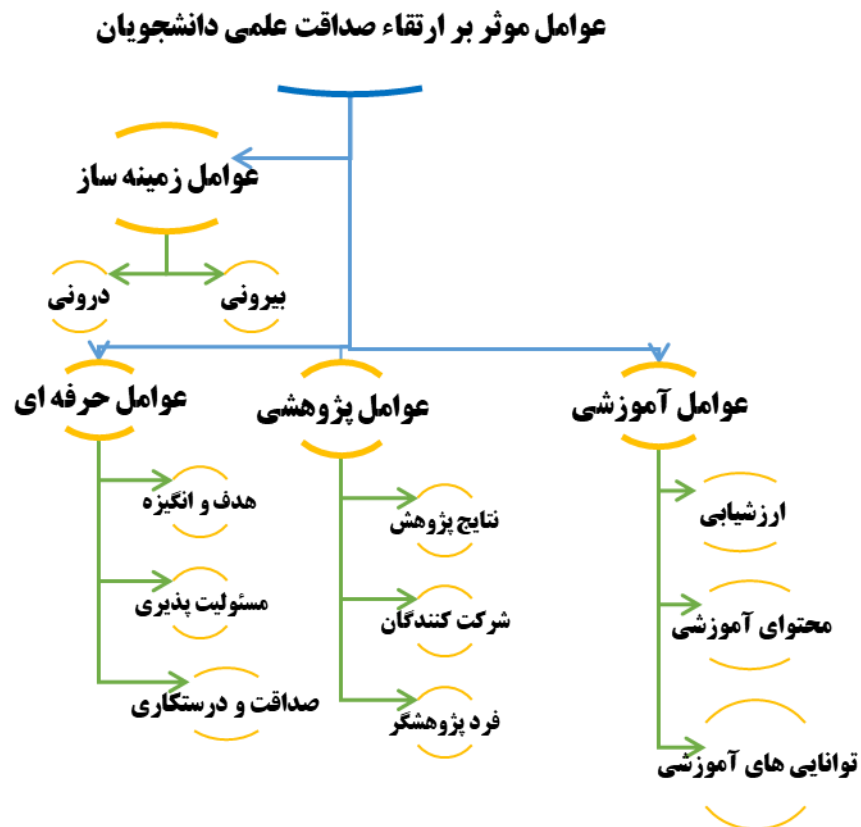
جدول ۵ عوامل حرفه ای موثر بر ارتقاء صداقت علمی دانشجویان را بر اساس اولویت و تعداد تکرار (درصد فراوانی) نشان می دهد. عوامل حرفه ای شامل ۱- انگیزه و هدف ۲۰ درصد ۲- مسئولیت پذیری ۶/۶۶ درصد ۳- صداقت و درستکاری ۶/۶۶ درصد می باشد. اخلاق حرفه ای در برگزیده اصول، وظایف و استانداردهای رفتار فردی و سازمانی مورد انتظار از افراد حرفه ای در مشاغل گوناگون

جدول ۶. عوامل زمینه ساز موثر بر ارتقاء صداقت علمی دانشجویان

مقوله فرعی	پژوهشگران	فراوانی	درصد	اولویت
عوامل زمینه ساز بیرونی	افقی و همکاران ۹۶- همتی علمدار لو و همکاران ۹۶- فرید ۹۵- عباس زاده و همکاران ۹۵- آهنجیان و همکاران ۹۵- بی بی عشرت زمانی و همکاران ۹۲- شهبازی و همکاران ۹۲- رستمی و همکاران ۹۲- فعلی و همکاران ۱۳۹۱- معصومی، امان الهی ۱۳۹۷	۹	۶۰	۱
عوامل زمینه ساز درونی	آهنجیان و همکاران ۹۵- رستمی و همکاران ۹۲- شهبازی و همکاران ۹۲- افقی و همکاران ۹۶. محسن رضائیان ۱۳۹۰	۴	۲۶/۶۶	۲

وی ناشی می شود. عوامل زمینه ساز چه از نوع بیرونی و چه از نوع درونی سایر عوامل از جمله عوامل آموزشی، پژوهشی و حتی حرفه ای را که قبلاً توضیح داده شد تحت تاثیر خود قرار می دهند. برای پاسخ گویی به پرسش ۵: عناصر تشکیل دهنده صداقت علمی دانشجویان شامل کدامند؟ بر اساس نتایج حاصل از این پژوهش مدل مفهومی پژوهش (عوامل ارتقاء صداقت علمی دانشجویان) به صورت زیر حاصل شد.

جدول ۶ عوامل زمینه ساز و موثر بر ارتقاء صداقت علمی را بر اساس اولویت تکرار (درصد فراوانی) نشان می دهد. این عوامل شامل عوامل زمینه ساز بیرونی ۶۰ درصد، و عوامل زمینه ساز درونی ۲۶/۶۶ درصد می باشد. عوامل زمینه ساز بیرونی عواملی هستند از محیط بیرون بر فرد دانشجو تاثیر می گذارند و شامل محیط بیرونی، دانشگاه و جامعه می شود و صداقت علمی دانشجویان را تحت تاثیر خود قرار می دهد. عوامل درونی نیز عواملی هستند که از خود دانشجو و تحولات درونی

نمودار ۲: مدل مفهومی پژوهش «عوامل موثر در ارتقاء صداقت علمی دانشجویان»

بحث و نتیجه گیری

هدف از پژوهش حاضر شناسایی عوامل ارتقاء صداقت علمی دانشجویان در وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و بررسی رویکرد مقالات در این حوزه بود. نتایج نشان داد که رویکرد اصلی در تحقیقات انجام یافته در آموزش عالی بخصوص در حوزه صداقت علمی از نوع کمی و ابزار جمع آوری داده ها نیز پرسش نامه است. دلایل گرایش پژوهشگران این حوزه را می توان در چند عامل خلاصه کرد: الف) استادان دانشگاه های ایران همانطوری که در چندین سال قبیل، رویکرد کمی را آموزش دیده اند؛ هنوز هم رویکرد کمی را آموزش می دهند. ب) نگاه اغلب اعضای هیات تحریریه به پژوهش برگرفته از نگاه دهه های گذشته به صورت کمی است، احتمال چاپ مقاله با این رویکرد بالاتر است و در نتیجه پژوهشگران متمایل به انجام تحقیقات کیفی و آمیخته نیستند می توان گفت که مسائل و چالش های آموزش عالی و صداقت علمی را فقط با رویکرد کمی بدون بهره گیری از رویکرد های کیفی و ترکیبی نمی توان حل کرد.

بر اساس نتایج حاصل از یافته های تحقیق؛ عوامل ارتقاء صداقت علمی دانشجویان در ۳ بعد اصلی می باشد؛ بعد آموزشی با سه مولفه،

بعد پژوهشی با ۳ مولفه، بعد حرفه ای دانشجویان با ۳ مولفه نامگذاری و طبقه بندی شدند. برای تحقق این ۳ بعد عواملی تحت عنوان عوامل زمینه ساز شناسایی شدند که این عوامل به دو مولفه کلی تقسیم بندی گردیدند.

در بعد آموزشی ۳ مولفه شناسایی شده شامل ارزشیابی؛ محتوای منابع آموزشی؛ توانایی های علمی و آموزشی دانشجویان است. نتایج این پژوهش با پژوهش های قبلی همسویی دارد. بطوریکه آهنچیان و همکاران (۱۱)، شرفی و همکاران (۱۴) و رستمی و همکاران (۱۳) معتقدند ارزشیابی دانشجویان جدای از فرآیند یاد دهی و یادگیری نمی باشد. باید از نتایج ارزشیابی باید برای بهبود فرآیند یاد دهی و یادگیری و اصلاح برنامه ها و روشها استفاده کرد در یک ارزشیابی که از روشهای استاندارد تبعیت می کند بایستی به آمادگی دانشجویان توجه خاص کند و علاوه بر پاسخ نهایی، فرآیندی که منجر به تولید پاسخ شده است را نیز مد نظر قرار دهد.

رستمی و همکاران (۱۳) و آهنچیان و همکاران (۱۱)، بر این باورند محتوای منابع درسی علاوه بر اینکه قابلیت یادگیری را داشته باشند با

عواملی شناسایی شد که از نظر فراوانی و اولویت در سطح پایین تری بودند در حالی که تاثیر آنها در صداقت علمی دانشجویان غیر قابل انکار است مانند اینکه صداقت و درستکاری از نظر فراوانی و اولویت در سطح بسیار پایین تری قرار دارد ولی مسلم است در صورتی که فرد دانشجو از صداقت و درستکاری برخوردار نباشد انسانیت و هویت دانشجویی وی مورد سوال قرار می گیرد. همچنین مسئولیت پذیری از مواردی است که بر اساس اسناد مورد بررسی از فراوانی اندکی برخوردار است ولی اهمیت آن بر کسی پوشیده نیست؛ از این رو دست اندر کاران نظام آموزش عالی توجه داشته باشند که ارتقاء صداقت علمی دانشجویان مستلزم توجه به تمامی عوامل شناسایی شده در این پژوهش است.

با در نظر گرفتن نتایج بدست آمده از این پژوهش و مباحث مطرح شده راهکار اجرایی زیر به منظور ارتقاء صداقت علمی دانشجویان پیشنهاد می گردد: الف) بهره گیری بیشتر از رویکردهای کیفی و ترکیبی در پژوهش های آموزش عالی. ب) سیاست گذاران و دست اندر کاران نظام های آموزشی به موضوع تقلب بیشتر توجه کنند تا برای کم رنگ کردن و مرتفع ساختن زمینه های بروز تقلب راه را برای اصلاح عوامل ساختاری از جمله تصویب قوانین بازدارنده و برخورد با متخلفان در دانشگاه ها، بهبود شیوه های ارزشیابی، تاکید بر توانایی دانشجویان به جای تاکید بر محفوظات عدم تاکید صرف به مدرک و نمره و اشاعه بیشتر اخلاق و هنجارهای علمی در میان دانشجویان. ج) پیشنهاد می شود اساتید با مدیریت و نظارت دقیق بر تکالیف و پروژه های درسی و همچنین طراحی سوالات مفهومی سطح ارتکاب تقلب را کاهش دهند. د) از نرم افزارها برنامه های دقیق تری برای تشخیص سرقت علمی استفاده شود.

References

1. Fatemeh; JK, Sadat; SS. Codes of research ethics in the life experiences of social science elites Ethics in Science and Technology. 2014;9(4):12-1.
2. Simon* CA, Carr JR, McCullough SM, Morgan SJ, Oleson T, Ressel M. Gender, student perceptions, institutional commitments and academic dishonesty: Who reports in academic dishonesty cases? Assessment & Evaluation in Higher Education. 2004;29(1):75-90.
3. Rissanen M, Löfström E. Students' research ethics competences and the university as a learning environment. International Journal for Educational Integrity. 2014;10(2).
4. Löfström E. Students' ethical awareness and conceptions of research ethics. Ethics & Behavior. 2012;22(5):349-61.

اهداف نظام آموزش و تجربیات قبلی یادگیرندگان منطبق بوده و با ساختار درسی ارتباط داشته باشد.

فعلی و همکاران (۱۵) و افقی و همکاران (۹)، معتقد است محتوا باید با سطح رشد یادگیرنده با توجه به یافته های روانشناسی رشد تناسب داشته باشد و دانشجو قادر به انجام آن باشد.

در بعد پژوهشی مولفه های شناسایی شده شامل: اصول اخلاقی مرتبط با فرد پژوهشگر؛ اصول اخلاقی مرتبط با شرکت کنندگان؛ اصول اخلاقی مرتبط با نتایج پژوهش است که اسلامیان و همکاران (۸)، شرفی و همکاران (۱۴) به صورت مبسوط به آن اشاره نموده اند.

در بعد حرفه ای مولفه های شناسایی شده شامل: انگیزه و هدف؛ مسئولیت پذیری؛ صداقت و درستکاری است نتایج بدست آمده با پژوهش های افقی و همکاران (۹)؛ آهنجیان و همکاران (۱۱)؛ شرفی و همکاران (۱۴) همسو است.

به منظور تاثیر حداکثری هر کدام از ابعاد سه گانه فوق عواملی تحت عنوان عوامل زمینه ساز شامل مولفه های: درونی و بیرونی هستند که با نظرات افقی و همکاران (۹)، همتی علمدار لو و همکاران (۱۰)، عباس زاده و همکاران (۱۲)، آهنجیان و همکاران (۱۱)، رستمی و همکاران (۱۳)، فعلی و همکاران (۱۵)، همخوانی دارد.

چنانچه با رویکرد سیستمی عوامل ارتقاء صداقت علمی دانشجویان را در نظر بگیریم هر یک از عوامل ۱۱ گانه شناسایی شده در این پژوهش از اهمیت بسزایی برخوردار است. در این میان بر اساس نتایج پژوهش عوامل دارای بیشترین فراوانی مانند عوامل زمینه ساز درونی؛ عوامل زمینه ساز بیرونی؛ ارزشیابی؛ اصول اخلاقی مرتبط با نتایج پژوهش؛ انگیزه و هدف؛ در اسناد پژوهشی از اهمیت بیشتری برخوردارند و بایستی مورد توجه قرار گیرند. اما در بررسی اسناد

5. Tsui AS. The spirit of science and socially responsible scholarship. Management and Organization Review. 2013;9(3):375-94.
6. Lin WL, Yip N, Ho JA, Sambasivan M. The adoption of technological innovations in a B2B context and its impact on firm performance: An ethical leadership perspective. Industrial Marketing Management. 2020.
7. Martinson BC, Anderson MS, De Vries R. Scientists behaving badly. Nature. 2005;435(7043):737-8.
8. Eslamian Hassan, Moradi doliskani Morteza. Identification of Components and Indicators of Research Ethics in Higher Education and their Analysis in the Persian Sources of Research Methodology Higher Education Letter. 2019;12(45):31-67.
9. Ofoghi Nader, Sadeghi Abbas, Bonapour Hamidi Mohammad Hassan, Fatemeh ES. Qualitative

- analysis of the phenomenon of cheating or misconduct of students from the perspective of professors and experts in charge of education in higher education institutions in Rasht Iranian Higher Education. 2017;9(1):57-82.
10. Hemmati Alamdarloo G, Shojaei S, Salimi Q, Arjmandi MS. Comparison of plagiarism behavior and factors affecting plagiarism in gifted students and other students (Case study: Shiraz University) Higher Education Letter 2017;37(10):61-77.
 11. Ahanchiyan MR, Hoseini M, Hashemi FS, Tatari Y. Phenomenology of cheating in exams: lived experiences of master students in Ferdowsi University of Mashhad. Quarterly Journal of Research and Planning in Higher Education. 2016;22(2):1-24.
 12. Abbaszadeh Mohammad, Fatemeh Hossein Boni, Alizadeh Eghdam Mohammad Bagher, Bodaghi Ali. Underlying factors of adherence to research ethics among graduate students; The case of Tabriz University Quarterly Journal of Research and Planning in Higher Education 2016;22(1):75-98.
 13. Rostami F, Zarafshani K, Saadvandi M, Hosseini Largani M. Determining the effective components on the occurrence of behaviors contrary to scientific behavior in higher education (Case study of students of the Campus of Agriculture and Natural Resources of Razi University) Iranian Journal of Higher Education 2014;5(3):163-43.
 14. Sharafi L, Alibaygi A. Analysis of Students' Cheating Behaviors: Application of Multidimensional Scaling. Quarterly Journal of Research and Planning in Higher Education. 2014;19(4):141-60.
 15. Feali Saeed, Rasooli Azar Soleyman. Factors Affecting Student Cheating in Academic Exams Quarterly Journal of Research and Planning in Higher Education 2014;20(1):57-77.

*Original Article***Identifying the factors promoting the scientific honesty policies of the students of the Ministry of Health and Medical Education**

Received: 05/08/2020 - Accepted: 10/11/2020

Mohammad Reza Nemati¹
hamideh Reshadatjoo^{2*}
Hamid Reza Arasteh⁴

¹PhD student in higher education management, higher education management Group, faculty of management and economics, science and research branch, Islamic Azad university, Tehran, Iran

²Associate professor, PhD in higher education management, faculty of management and economics, science and research branch, Islamic Azad university, Tehran, Iran
(Corresponding Author)

³professor, PhD in higher education management, faculty of management, kharazmi university, Tehran, Iran

Email:
reshadatjoohamideh@gmail.com

Abstract

Introduction: One of the challenges of the 21st century in advanced societies is dedicated to the field of ethics and adherence to its principles. The purpose of this study is to identify the factors promoting students' scientific honesty in the students of the Ministry of Health and Medical Education and to examine the approach of articles in this field.

Methods: The research method is qualitative content analysis and documentary analysis. Statistical population of the research; Includes articles related to the scientific honesty of students of the Ministry of Health and Medical Education. 18 articles related to the years 2009 to 2020, using purposive sampling method, the desired cases have been selected.

Results: The results showed that the indicators related to the promotion of scientific honesty were identified as 147 indicators, then they were classified into 11 sub-categories by merging common concepts.

Conclusion: It seems that the approach of the majority of researches in the field of scientific honesty is quantitative and they have collected their information mainly through questionnaires.

Key words: Scientific honesty, Student, students of the Ministry of Health and Medical Education

